

T.C.
KALKINMA BAKANLIĞI
Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü

7/3586

2012

Sayı : B.22.0.SSK.0.04.00.00-610.00/2284
Konu : Soru Önergesi

ÇOK İVEDİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 27.02.2012 tarihli ve B.02.0.KKG.0.12/610-2-796/906 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazı ile Artvin Milletvekili Sayın Uğur BAYRAKTUTAN'ın, Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği yazılı soru önergesinin ekli sureti gönderilmiş ve Sayın Başbakanımızın söz konusu soru önergesine Bakanlığımız koordinesinde cevap verilmesini tensip ettikleri bildirilmiştir.

Söz konusu soru önergesine ilişkin cevaplar Ek'te sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Cevdet YILMAZ
Bakan

EK :

Artvin Milletvekili Sayın Uğur
BAYRAKTUTAN'ın Sayın
Başbakanımıza Tevcih Ettiği Yazılı
Soru Önergesine İlişkin Cevaplar

DAĞITIM :

- BAŞBAKANLIĞA
(Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü)
- TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adres: Necatibey Cad. No:108-06100 Yüce-tepe-ANKARA

Telefon: +90 (312) 294 50 00 - 294 50 95 - 294 50 97

Faks: +90 (312) 294 69 77

Elektronik Ağ: <http://www.kalkinma.gov.tr>

e-Posta : sdemir@dpt.gov.tr

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.
Evrak teyidi <https://dpteb.dpt.gov.tr/Sorgu> adresinden 903L-Y13M-87HH kodu ile yapılabilir.

EK 1: Artvin Milletvekili Sayın Uğur BAYRAKTUTAN'ın Sayın Başbakanımıza Tevcih Ettiği Yazılı Soru Önergesine İlişkin Cevaplar

Soru 1) Yoksulluğun Güney Doğu Anadolu Bölgesinde azalıp, Doğu Karadeniz Bölgesinde artmasını neye bağlıyorsunuz?

Cevap 1) Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması (GYKA) sonuçlarından İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey-1 bazında yoksulluk oranları 2006-2010 dönemi için mevcuttur. Söz konusu yoksulluk oranı gelire dayalı ve görelidir. Görelidir yoksulluk oranı toplumun genel refah düzeyinin gerisinde kalma anlamına gelmektedir. Görelidir yoksulluk oranı hesaplanırken kullanılan yoksulluk sınırı ise genellikle medyan gelirin yüzde 50'si ve yüzde 60'ıdır. TÜİK gelire dayalı görelidir yoksulluk oranlarını hesaplarırken iki yöntem kullanmaktadır. Birincisi, her bölgenin kendi için bir yoksulluk sınırı belirleyip bu yoksulluk sınırının altında kalan nüfusun oranını bulmak; ikincisi ise, Türkiye geneli için bir yoksulluk sınırı belirleyip bu sınırın altında kalan nüfusun oranını bulmak şeklindedir.

GYKA 2010 yılı sonuçlarına göre Doğu Karadeniz Düzey-1 bölgesinde (TR9) görelidir yoksulluk oranı bu bölgenin kendi için hesaplanan yoksulluk sınırına göre yüzde 13,4'tür (Tablo 1). Yüzde 13,4 medyan gelirin yüzde 50'sine göre hesaplanan yoksulluk oranıdır. Medyan gelirin yüzde 60'ına göre hesaplanan yoksulluk sınırına göre ise yüzde 20,7'dir. Tablo 2'ye göre, Türkiye geneli için hesaplanan yoksulluk sınırı esas alındığında, Türkiye'deki yoksulların yüzde 3'ünün TR9 Düzey-1 bölgesinde bulunduğu görülmektedir (medyan gelirin yüzde 50'si yoksulluk sınırı olarak esas alındığında). Yüzde 3 oranıyla Doğu Karadeniz Düzey-1 bölgesi, Düzey-1 bölgeleri içinde en düşük orana sahiptir. Diğer bir deyişle, Türkiye için belirlenen yoksulluk sınırına göre; Türkiye'deki yoksulların Düzey-1 bölgesel dağılımında en az pay Doğu Karadeniz bölgesine düşmektedir. Doğu Karadeniz bölgesinin kendi içinde hesaplanan yoksulluk sınırına göre bulunan yüzde 20,7 oranı ise, Düzey-1 bölgeleri içinde dördüncü en yüksek orandır.

2010 yılında Doğu Karadeniz Düzey-1 bölgesinde yoksulluk oranı bir önceki yıla göre artmıştır. Ancak hesaplanan yoksulluk oranının görelidir yoksulluk olduğu unutulmamalıdır. Hesaplanan yoksulluk oranı, Doğu Karadeniz Düzey-1 bölgesindeki genel refah seviyesinin gerisinde kalanların o bölgedeki nüfusa oranını vermektedir. Diğer bir deyişle, genel refah seviyesi Doğu Karadeniz Düzey-1 bölgesinde artış gösterip, bu bölgedeki bazı kesimler için ise çok fazla değişmemiş ise, yoksulluk oranı artabilir. Nitekim söz konusu bölgedeki genel refah seviyesi de artış göstermiştir. Söz konusu durum, yoksulluk sınırlarından anlaşılabilir. Amaç tüm bölgeler için, bölgedeki genel refah seviyesindeki artıştan herkesin eşit pay almasını sağlamaktır. Bu kapsamda gerek Doğu Karadeniz Düzey-1 bölgesinde gerekse diğer bölgelerde ekonomik ve sosyal politikaların uyum içinde yürütülmesine devam edilecektir.

Tablo 1. Gelire dayalı görece yoksulluk sınırlarına göre bölgesel yoksul sayıları ve yoksulluk oranı (Bölgeler İçin Hesaplanan Yoksulluk Sınırları Esas Alındığında)

Bölgeler	Yoksulluk oranı (%)				
	2006	2007	2008	2009	2010
TR1 İstanbul					
Yoksulluk riski, % 50	13,3	7,2	9,9	9,5	11,5
Yoksulluk riski, % 60	21,0	15,8	17,4	14,9	18,7
TR2 Batı Marmara					
Yoksulluk riski, % 50	14,9	12,1	12,9	14,3	14,6
Yoksulluk riski, % 60	21,1	19,1	19,7	21,2	20,2
TR3 Ege					
Yoksulluk riski, % 50	14,5	14,0	15,7	13,6	12,1
Yoksulluk riski, % 60	23,1	21,8	22,3	20,4	20,6
TR4 Doğu Marmara					
Yoksulluk riski, % 50	12,5	10,7	9,5	10,8	9,9
Yoksulluk riski, % 60	19,1	17,6	17,5	18,1	18,3
TR5 Batı Anadolu					
Yoksulluk riski, % 50	15,0	7,8	12,7	13,5	14,5
Yoksulluk riski, % 60	22,9	15,4	18,9	20,9	21,0
TR6 Akdeniz					
Yoksulluk riski, % 50	17,0	14,9	10,0	11,8	12,6
Yoksulluk riski, % 60					19,8
TR7 Orta Anadolu					
Yoksulluk riski, % 50	12,0	9,1	12,7	11,8	12,2
Yoksulluk riski, % 60	18,7	18,7	19,8	19,8	18,9
TR8 Batı Karadeniz					
Yoksulluk riski, % 50	15,3	12,3	11,9	14,1	14,4
Yoksulluk riski, % 60	23,2	18,7	19,2	19,8	20,8
TR9 Doğu Karadeniz					
Yoksulluk riski, % 50	13,2	9,2	13,7	11,1	13,4
Yoksulluk riski, % 60	21,1	15,3	20,6	17,0	20,7
TRA Kuzeydoğu Anadolu					
Yoksulluk riski, % 50	16,3	18,9	17,7	14,9	15,3
Yoksulluk riski, % 60	23,8	26,4	26,1	23,3	23,1
TRB Ortadoğu Anadolu					
Yoksulluk riski, % 50	16,3	13,0	9,3	10,9	11,5
Yoksulluk riski, % 60	22,9	19,3	17,6	18,6	20,6
TRC Güneydoğu Anadolu					
Yoksulluk riski, % 50	13,3	11,0	12,7	13,7	11,5
Yoksulluk riski, % 60	22,3	17,4	19,7	21,2	20,0

Kaynak: TÜİK

Not: Tablo nasıl okunmalıdır: Örneğin 2009 yılı sonuçlarına göre medyan gelirin % 50'si kullanıldığında, İstanbul Bölgesinde yaşayanların % 9.5'i, bu bölge için belirlenen yoksulluk sınırının altındadır.

Tablo 2. Gelire dayalı göreceli yoksulluk sınırlarına göre bölgesel yoksul sayıları ve yoksulluk oranı (Türkiye İçin Hesaplanan Yoksulluk Sınırı Esas Alındığında)

Bölgeler	Yoksulluk oranı (%)				
	2006	2007	2008	2009	2010
Toplam					
Yoksulluk riski, % 50	100	100	100	100	100
Yoksulluk riski, % 60	100	100	100	100	100
TR1 İstanbul					
Yoksulluk riski, % 50	4,3	0,7	3,5	3,4	4,8
Yoksulluk riski, % 60	5,3	1,6	4,4	4,1	6,3
TR2 Batı Marmara					
Yoksulluk riski, % 50	2,7	3,1	3,1	3,3	3,6
Yoksulluk riski, % 60	3,0	3,2	3,4	3,6	3,4
TR3Ege					
Yoksulluk riski, % 50	8,5	8,4	9,4	6,2	6,9
Yoksulluk riski, % 60	9,8	9,7	9,9	8,1	7,9
TR4 Doğu Marmara					
Yoksulluk riski, % 50	3,0	3,2	2,8	3,6	4,5
Yoksulluk riski, % 60	4,3	4,2	3,5	4,3	5,9
TR5 Batı Anadolu					
Yoksulluk riski, % 50	4,9	3,3	5,3	4,7	5,6
Yoksulluk riski, % 60	5,7	4,8	6,1	6,0	6,2
TR6 Akdeniz					
Yoksulluk riski, % 50	16,6	17,6	13,0	13,8	10,4
Yoksulluk riski, % 60	16,4	17,7	15,1	14,3	11,4
TR7 Orta Anadolu					
Yoksulluk riski, % 50	3,6	4,0	5,4	5,5	5,1
Yoksulluk riski, % 60	4,0	5,0	5,4	6,0	5,5
TR8 Batı Karadeniz					
Yoksulluk riski, % 50	7,4	6,7	6,6	6,4	6,2
Yoksulluk riski, % 60	7,7	6,5	7,4	7,1	6,1
TR9 Doğu Karadeniz					
Yoksulluk riski, % 50	2,2	2,1	2,6	2,3	3,0
Yoksulluk riski, % 60	2,5	2,3	2,6	2,4	3,2
TRA Kuzeydoğu Anadolu					
Yoksulluk riski, % 50	6,4	6,0	6,5	6,8	6,7
Yoksulluk riski, % 60	5,7	5,3	5,7	6,1	5,7
TRB Ortadoğu Anadolu					
Yoksulluk riski, % 50	10,6	11,3	11,5	13,6	12,5
Yoksulluk riski, % 60	9,7	10,5	10,6	11,4	11,3
TRC Güneydoğu Anadolu					
Yoksulluk riski, % 50	29,9	33,6	30,4	30,3	30,8
Yoksulluk riski, % 60	25,9	29,2	26,0	26,7	27,2

Kaynak: TÜİK

Not: Tablo nasıl okunmalıdır: Örneğin 2009 yılı sonuçlarına göre medyan gelirin % 50'si kullanıldığında, Türkiye'deki yoksulların % 6,2'si Ege Bölgesinde yaşamaktadır.

Soru 2) Doğu Karadeniz Bölgesinde artan yoksulluğun önlenmesi adına hükümetinizce başlatılan çalışmalar var mıdır?

Cevap 2) Doğu Karadeniz Düzey-1 bölgesi dahi tüm yurttaki amaç genel refah seviyesinin artırılması ve yoksulluk oranlarının azaltılmasıdır. Ülkemizde yoksullukla mücadele 2002 yılından bu yana çok boyutlu bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Yoksullukla mücadele politikalarında; ekonomik politikalar, yapısal ve kurumsal değişimler, eğitim, sağlık gibi sektörel politikalar ile devletin vergi ve transfer politikaları bütüncül bir biçimde ele alınmaktadır. Hem makro ekonomik politikalarda, hem sektörel politikalarda yoksul yanlısı tutum, gerekirse doğrudan sosyal yardımlar bu alanda uygulanan politikaların çerçevesini oluşturmaktadır. Herhangi bir boyutun ihmal edilmesi bu süreçte söz konusu değildir. Ekonomik büyüme, enflasyon oranlarındaki düşüş, genel sağlık sigortası, ücretsiz kitap dağıtımı, eğitim materyali yardımı, taşınabilir eğitim, şartlı eğitim ve sağlık yardımı gibi uygulamalar, işgücü maliyetlerini azaltıcı, gençlerin, kadınların ve özürliülerin istihdamını artırıcı, aktif işgücü programlarını geliştirici, işsizlik ödeneklerini artırıcı, eğitim ile istihdam arasındaki ilişkiyi güçlendirici, kayıt dışılığı azaltıcı, alt işverenlik ilişkisini düzenleyici ve işyeri açma formalitelerini azaltıcı tedbirler bu alana hizmet eden gelişmelere uygulamalara verilebilecek örnekler arasındadır.

Soru 3) Hükümetinizce sosyal yardım çatısı altında yapılan yeşil kart, kömür vb. gibi yardımlardan Doğu Karadeniz bölgesinde yaşayan vatandaşlarımızın aldığı pay oranı nedir? Bu yardımları neye göre belirliyorsunuz?

Cevap 3) 2011 yılı sonu itibarıyla Doğu Karadeniz Bölgesine Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu kaynaklarından yapılan yardımların Türkiye’de yapılan toplam yardımlara oranı yüzde 4,2 iken, söz konusu bölgedeki yeşil kartlılar için yapılan toplam sağlık harcamalarının Türkiye’deki yeşil kartlılara yapılan toplam sağlık harcamasına oranı ise yüzde 3,5’tir.

Ülkemizde sosyal yardım alanında en yaygın faaliyetleri yürüten Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca yapılan yardımlarda, yoksulluğun yerinde tespitini sağlamaya yönelik olarak yerel düzeyde kurulmuş bulunan müteveli heyetleri başvuruları değerlendirmektedir. Söz konusu değerlendirmede kişinin yoksulluğunu belirleyici gelir durumunu gösteren belgeler dikkate alınmaktadır. Ayrıca, söz konusu yardımlarda hak sahipliğinin tespitine yönelik olarak hane ziyaretleri de yapılmaktadır.

Sosyal yardım sisteminde gerçek ihtiyaç sahiplerine daha etkin ve yeterli hizmet sunulması hedefi doğrultusunda, yoksulların daha nesnel ölçütlerle belirlenmesi amacıyla hizmet edecek olan Puanlama Formülü Projesi 2009 yılında başlatılmıştır. Puanlama Formülü Projesinde, 2012 yılı içinde model formüllerinin Türkiye genelinde sosyal yardım alan hanelerin gerçek verileri ile test edilip kullanılabilir hale getirilmesi ve böylece projenin hayata geçirilmesi planlanmaktadır.

Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması sonuçlarına göre sosyal transfer gelirin (emekli ve dul yetim aylığı hariç) sahip hanehalkı oranlarına bakıldığında, Doğu Karadeniz Bölgesi’nde sosyal transfer gelirin sahip hanehalkı oranı 2009 yılında yüzde 20,5 iken bu oran 2010

yılında 2,6 puanlık artış göstererek yüzde 23,1 olmuştur. Söz konusu oranla Doğu Karadeniz Düzey-1 bölgesi, 12 Düzey-1 bölgesi içinde en yüksek beşinci paya sahip bölgedir.

Soru 4) Türkiye'nin en çok göç veren bölgesi olan Doğu Karadeniz bölgesinde işsizlik göçün en büyük nedenidir. Göçü önlemek ve dolayısı ile yoksulluğu azaltmak adına Hükümetinizce bölgede iş imkânlarını artırmaya yönelik projeleriniz var mıdır? Ne gibi çalışmalar yapmayı düşünüyorsunuz?

Cevap 4) Bölgesel düzeyde işgücü piyasası göstergeleri, 2004 yılından itibaren Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yıllık olarak yayımlanmaktadır. Bu çerçevede, Doğu Karadeniz Düzey-1 bölgesinde, işsizlik oranının ülke ortalamasına göre oldukça düşük ve işgücüne ve istihdama katılımın ise yüksek olduğu görülmektedir. Nitekim, 2011 yılında, bölgede işsizlik oranı yüzde 6,4 olup, işgücüne ve istihdama katılım oranları ise sırasıyla yüzde 57,4 ve yüzde 53,7'dir. Bölgede işgücüne ve istihdama katılımın yüksek olmasında, bölgedeki kadınların işgücüne katılımının ülke geneline kıyasla oldukça yüksek olması etkilidir. Doğu Karadeniz Düzey 1 bölgesi, Türkiye'de kadınların işgücüne ve istihdama en fazla katıldıkları bölgedir. Nitekim, 2011 yılında, ülke genelinde kadın işgücüne katılma ve istihdam oranları sırasıyla yüzde 28,8 ve yüzde 25,6 iken, bu oran bölgede sırasıyla yüzde 44 ve yüzde 41,9'dur. Diğer yandan, Doğu Karadeniz düzey 1 bölgesinde, kadınlar dahil olmak üzere, istihdam çoğunlukla tarım sektöründe yoğunlaşmıştır. Hatta, bölge tarımın istihdam içerisindeki payının en yüksek olduğu bölgemizdir. Ülke genelinde 2011 yılı için tarım istihdamının payı yüzde 25,5 iken, bu oran bölge genelinde yüzde 53,6, kadınlarda ise yüzde 78,7'dir. Bu nedenle, Doğu Karadeniz Düzey 1 bölgesi için özellikle tarım dışı sektörlerde istihdamı artırmaya yönelik olarak aktif işgücü programları başta olmak üzere çeşitli tedbirler alınması önem arz etmektedir.

Tablo 1: Düzey 1 Bölgesinde Temel İşgücü Göstergeleri, (2009-2011, Bin Kişi)

	2009	2010	2011
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	1.885	1.897	1.930
İşgücü	1.144	1.104	1.107
İstihdam	1.075	1.037	1.036
- Tarım	587	567	555
- Sanayi	138	131	153
- Hizmetler	350	338	329
İşsizlik Oranı (%)	6,0	6,1	6,4
- Kadın	4,7	4,4	4,7
- Erkek	6,9	7,3	7,5
İşgücüne Katılım Oranı (%)	60,7	58,2	57,4
- Kadın	48,0	45,4	44,0
- Erkek	74,0	71,3	71,4
İstihdam Oranı (%)	57,0	54,6	53,7
- Kadın	45,7	43,4	41,9
- Erkek	68,9	66,1	66,1

Kaynak: TÜİK

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR); istihdamın artırılması, işgücü piyasasının nitelikli işgücü ihtiyacının karşılanması amacıyla, aktif işgücü programları çerçevesinde işgücü yetiştirme faaliyetlerinde bulunmaktadır. Ayrıca, kişilerin özellikleri ile mesleklerin ve işyerlerinin gerektirdiği nitelik ve şartları karşılaştırarak, bireyin istek ve durumuna en uygun iş ve mesleği seçmesi, seçtiği meslek ile ilgili eğitim olanaklarından yararlanması, işe yerleştirilmesi, işe uyumunun sağlanması amacıyla İŞKUR tarafından iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri verilmektedir. İşgücü yetiştirme faaliyetleri ve iş ve meslek danışmanlık hizmetleri işgücünün niteliğini artırarak, bireylerin daha kolay iş bulmalarını sağlamaktadır. Bu çerçevede, 2010 yılında Doğu Karadeniz Düzey 1 bölgesinde aktif işgücü programları kapsamında 581 kurs açılmış ve bu kurslardan toplam 9.605 kişi yararlanmıştır.

Bölgesel gelişmenin sağlanması ve yerel dinamiklerin hayata geçirilmesi amacıyla kurulan kalkınma ajansları, bölgelerde ekonomik ve sosyal kalkınmayı desteklemek üzere kamu kuruluşlarına, sivil toplum kuruluşlarına ve özel sektöre hibe destekleri verebilmektedir. Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane) bölgesinde ekonomik faaliyetlerde rekabeti, yenilikçilik düzeyini, verimliliği ve katma değeri artırmayı, yeni istihdam olanakları yaratmayı, gelir düzeyini artırmayı ve bu suretle bölgede sermaye birikimi sağlamayı amaçlamaktadır. Söz konusu amaç doğrultusunda *turizm*, Doğu Karadeniz'in kalkınmasında öncelikli sektörlerden biri olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2010 yılı proje teklif çağrısı kapsamında turizm sektörünü iki ayrı mali destek programıyla desteklemeyi öngörmüştür. Birinci program, sadece kamu kurumları, yerel yönetimler ve Sanayi ve Ticaret Odalarının başvurabildiği turizm alanındaki küçük ölçekli altyapı faaliyetlerini desteklemeye; ikinci program ise, küçük ölçekli altyapı dışında kalan turizm faaliyetlerinin desteklenmesine yöneliktir. Bu programlar kapsamında da, 10 milyon TL'lik destek verilmesi öngörülmüştür.